

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. В.В ДОКУЧАЄВА**

Кафедра управління земельними ресурсами та кадастру

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор

«_____» _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗП. 02 ЛІЦЕНЗУВАННЯ ТА ПАТЕНТУВАННЯ НАУКОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 19 «Архітектура та будівництво»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 193 «Геодезія та землеустрій»
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма «Землеустрій та кадастр»
(назва програми)

Факультет інженерів землевпорядкування
(назва факультету)

Робоча програма навчальної дисципліни «Ліцензування та патентування наукової продукції» для здобувачів галузі знань «Архітектура та будівництво», спеціальності «Геодезія та землеустрій», освітньо-професійної програми «Землеустрій та кадастр».

«___» _____ 20__ р. __ с.

Розробник: доцент кафедри управління земельними ресурсами та кадастру,
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Домбровська О.А.

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри управління земельними ресурсами та кадастру

Протокол від «___» _____ 20__ р. № ___

Завідувач кафедри
управління земельними ресурсами та кадастру

(підпис)

(І.В. Кошкалда)
(ініціали та прізвище)

«___» _____ 20__ р.

Схвалено методичною комісією факультету інженерів землевпорядкування

Протокол від «___» _____ 20__ р. № ___

Голова _____
(підпис)

(О.В. Князь)
(ініціали та прізвище)

©Домбровська О.А., 2020 р.

©Домбровська О.А., 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 19 «Архітектура і будівництво»	Обов’язкова	
Модулів –	Спеціальність 193 «Геодезія та землеустрій» Освітньо-професійна програма «Землеустрій та кадастр»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2020-й	2020-й
		Семестр	
		3-й	-й
Загальна кількість годин - 90		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 4	Освітній рівень магістр	16 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		32 год.	12 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		58 год.	год.
		Індивідуальні завдання:	
	год.	год.	
	Вид контролю: залік		

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни є забезпечення інтелектуального і соціального розвитку особистості шляхом навчання основам правових та економічних аспектів інтелектуальної власності, формування знань з патентознавства, авторського права, вміння використовувати знання для складання заяв на патенти промислової власності та для охорони авторських прав на твори науково-технічного призначення з урахуванням вимог державних та міжнародних законів, нормативних актів в сфері інтелектуальної власності

Завданнями навчальної дисципліни є формування у здобувачів неюридичних спеціальностей фахових знань щодо загальних положень права інтелектуальної власності, її інститутів, понять та видів об'єктів і суб'єктів права інтелектуальної власності, підстав виникнення, умов і порядку використання її результатів, порядку та способів захисту порушених прав.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні:

знати:

- визначення об'єктів інтелектуальної власності, характеристику об'єктів і суб'єктів права інтелектуальної власності;
- історію права інтелектуальної власності;
- способи і процедури правової охорони прав інтелектуальної власності;
- основні аспекти державно-правового регулювання у сфері інтелектуальної власності;
- основи економіки інтелектуальної власності;
- основні способи захисту прав інтелектуальної власності;
- систему міжнародного співробітництва у сфері інтелектуальної власності.

вміти:

- визначати об'єкти і суб'єкти права інтелектуальної власності;
- підготувати первинні документи для оформлення прав на об'єкти інтелектуальної власності;
- проводити патентні дослідження;
- вибирати підходи до комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності;
- вибирати підходи й методи для оцінки вартості прав інтелектуальної власності;
- оцінювати характер порушення прав інтелектуальної власності, якщо такі є.

Перелік компетентностей:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні задачі у сфері ліцензування та патентування наукової продукції, визначати комплекс заходів нормативно-правового характеру у сфері інтелектуальної власності, забезпечувати виконання процедур надання ліцензій і патентів.

Загальні компетентності:

1. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;
2. Знання та розуміння в області ліцензування та патентування наукової продукції;
3. Здатність спілкуватися рідною мовою як усно так і письмово;

4. Здатність спілкуватися іншою мовою за спеціальністю геодезія та землеустрій;
5. Здатність використання інформаційних технологій;
6. Здатність вчитися і бути сучасно освіченим, усвідомлювати можливість навчання впродовж життя;
7. Здатність працювати як самостійно, так і в команді;
8. Навички забезпечення безпеки життєдіяльності;
9. Прагнення до збереження природного навколишнього середовища та забезпечення сталого розвитку суспільства;
10. Визнання морально-етичних аспектів досліджень і необхідності інтелектуальної чесності, а також професійних кодексів поведінки.

Фахові компетентності:

1. Здатність показувати базові знання у сфері ліцензування та патентування наукової продукції;
2. Здатність визначати види об'єктів і суб'єктів права інтелектуальної власності, забезпечувати юридичне оформлення відповідних прав;
3. Здатність визначати, якими інститутами і нормами права інтелектуальної власності охороняється конкретний результат творчої діяльності;
4. Розуміння та дотримання методів і правил підготовки матеріалів, заяв на винахід та корисну модель;
5. Здатність виконувати алгоритм складання опису винаходу;
6. Знати вимоги до формули винаходу та її структуру;
7. Розуміння особливих випадків суттєвих, функціональних або альтернативних ознак винаходу;
8. Здатність виконувати особливості підготовки міжнародної заяви на патент або європатент.

Міждисциплінарні зв'язки:

1. Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни: державний земельний кадастр, економіка сільськогосподарського виробництва, законодавче забезпечення кадастру нерухомості, моніторинг та охорона земель.

2. Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну:

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Поняття та загальна характеристика права інтелектуальної власності

Тема 1. Інтелектуальна власність в Україні.

Інтелектуальна власність та її значення для становлення України як економічно розвинутої держави. Поняття права інтелектуальної власності. Виникнення та розвиток поняття “право інтелектуальної власності”. Право інтелектуальної власності в об'єктивному та суб'єктивному розумінні. Об'єкти права інтелектуальної власності та їх класифікація. Система права інтелектуальної власності. Авторське право та патентне право. Місце права інтелектуальної власності в системі права України. Співвідношення права

інтелектуальної власності та права власності. Джерела права інтелектуальної власності.

Тема 2. Державно-правове регулювання у сфері інтелектуальної власності.

Державно-правове регулювання у сфері авторського права та суміжних прав. Державно-правове регулювання у сфері патентного права. Правовий статус Державної служби інтелектуальної власності України. Правовий статус патентних повірених.

Тема 3. Авторське і суміжне право та право промислової власності

Поняття авторського права. Об'єкти, що охороняються авторським правом. Суб'єкти авторського права. Виникнення авторського права. Визначення суміжних прав та їх об'єкти. Суб'єкти суміжних прав. Суб'єктивні суміжні права. Умови здійснення суміжних прав. Документи, що засвідчують право власності на об'єкти промислової власності. Об'єкти правової охорони винаходу об'єктів промислової власності. Пістави для дострокового припинення дії охоронних документів на об'єкти промислової власності.

Змістовий модуль 2. Охорона прав на об'єкти права інтелектуальної власності

Тема 4. Набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності

Набуття прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки. Поняття, зміст і правила складання заявки на винахід і заявки на корисну модель. Пріоритет заявки на винахід. Особливості захисту прав на секретні винаходи та секретні корисні моделі. Експертиза заявки на винахід: формальна та кваліфікаційна. Формальна експертиза заявки на корисну модель. Зміст заявки на промисловий зразок та правила її складання і подання. Пріоритет заявки на промисловий зразок. Експертиза заявки на промисловий зразок. Набуття прав на засоби індивідуалізації товарів і послуг. Правова охорона об'єктів авторського права і суміжних прав. Набуття прав за кордоном.

Тема 5. Передача прав на об'єкти інтелектуальної власності

Передача (відчуження) майнових прав суб'єктів права інтелектуальної власності. Поняття договору. Види договорів у сфері інтелектуальної власності. Види ліцензій. Ліцензійні договори. Ліцензійні платежі. Передача прав за авторськими договорами

Тема 6. Захист прав інтелектуальної власності

Поняття захисту прав інтелектуальної власності. Дії, що визнаються порушенням прав інтелектуальної власності. Форми захисту прав інтелектуальної власності. Система захисту прав інтелектуальної власності, її елементи. Способи правового захисту прав інтелектуальної власності, їх ви-ди.

Тема 7. Поняття, ознаки та об'єкти патентного права

Патентне право як інститут права інтелектуальної власності. Нормативно-правова база та джерела патентного права. Об'єкти патентного права. Суб'єкти патентного права. Способи охорони прав на об'єкти патентного права. Реєстрація патенту. Публікації про видачу патенту. Видача патенту. Строки дії правоохоронних документів. Оскарження рішення стосовно заявки. Порядок

перетворення деклараційного патенту. Порядок одержання патенту на промисловий зразок. Патентні мита на об'єкти промислової власності.

Тема 8. Міжнародна правова охорона інтелектуальної власності

Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ). Міжнародні угоди з авторського права. Міжнародні угоди з суміжних прав. Міжнародні угоди з охорони промислової власності. Міжнародні угоди з охорони засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг. Міжнародні угоди про охорону нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності. Захист права інтелектуальної власності в рамках Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Угоди TRIPS).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с. р.		л	п	лаб	інд	с. р.
Змістовий модуль 1. Поняття та загальна характеристика права інтелектуальної власності												
Тема 1. Поняття та загальна характеристика права інтелектуальної власності.	6	2	4					2	2			-
Тема 2. Державно-правове регулювання у сфері інтелектуальної власності.	6	2	4					2	2			-
Тема 3. Авторське і суміжне право та право промислової власності	6	2	4					2	2			
Разом за змістовим модулем 1	18	6	12					6	6			
Змістовий модуль 2. Охорона прав на об’єкти права інтелектуальної власності												
Тема 4. Набуття прав на об’єкти інтелектуальної власності	6	2	4					1	2			
Тема 5. Передача прав на об’єкти інтелектуальної власності	6	2	4					1	1			
Тема 6. Захист прав інтелектуальної власності	6	2	4					1	1			
Тема 7. Поняття, ознаки та об’єкти патентного права.	6	2	4					1	1			
Тема 8. Міжнародна правова охорона інтелектуальної власності	6	2	4						1			
Разом за змістовим модулем 2	30	10	20					4	6			
Усього годин	48	16	32					10	12			

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Право інтелектуальної власності в Україні	2
2	Основні інститути права інтелектуальної власності	2
3	Авторське і суміжне право та право промислової власності	2
4	Право промислової власності	2
5	Набуття прав на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності.	2
6	Винахід як об'єкт патентного права. Критерії патентоспроможності	2
7	Захист прав інтелектуальної власності	2
8	Правове регулювання нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності.	2
9	Особливості правової охорони наукових відкриттів, компонувань інтегральної мікросхеми, селекційних досягнень, раціоналізаторських пропозицій.	2
10	Правове регулювання комерційних (фірмових найменувань)	2
11	Торговельні марки: поняття, види, особливості правової охорони. Способи набуття прав на торговельні марки	2
12	Міжнародна правова охорона інтелектуальної власності	2
	Усього годин	24

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Оформлення патентних прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок	4
2	Розрахунок вартості прав на об'єкт інтелектуальної власності за методом роялті	2
3	Розрахунок вартості прав на об'єкт інтелектуальної власності за методом звільнення від роялті	2
	Усього годин	8

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені навчальним планом

8. Самостійна робота

№	Назва теми для самостійної роботи	Кількість годин
1.	Розвиток теорій права інтелектуальної власності.	2
2.	Історія правового регулювання відносин інтелектуальної власності.	2
3.	Класицизм і прагматизм як підходи до побудови законодавства у сфері інтелектуальної власності.	2
4.	Державна політика у сфері охорони та захисту прав інтелектуальної власності.	2
5.	Етапи створення державної системи правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності в Україні.	2
6.	Держава та її уповноважені органи як суб'єкти охорони та захисту права інтелектуальної власності.	2
7.	Етапи розвитку авторського права.	2
8.	Історія виникнення та розвитку суміжних прав.	2
9.	Колективне управління авторськими й суміжними правами.	2
10.	Авторське право та охорона інтересів фізичної особи, яка зображена на фотографіях та в інших художніх творах.	2
11.	Еволюція правового регулювання суміжних прав в контексті європейської інтеграція України.	2
12.	Засоби захисту та охорони авторських і суміжних прав.	2
13.	Поняття та визначення контрафактних порушень авторських і суміжних прав.	2
14.	Піратство та його види.	2
15.	Загальновідомі торговельні марки. Проблеми визнання та охорони.	2
16.	Проблемні питання захисту прав на географічне зазначення.	2
17.	Винаходи як об'єкти патентного права.	2
18.	Корисні моделі як об'єкти патентного права.	2
19.	Промислові зразки як об'єкти патентного права.	2
20.	Порядок набуття прав промислової власності.	2
21.	Види порушення авторського права і суміжних прав за законодавством України.	2
22.	Правове регулювання секретних винаходів.	2
23.	Тенденції розвитку законодавства України у сфері права промислової власності.	2
24.	Етапи розвитку права промислової власності.	2
25.	Сорти рослин і породи тварин (селекційні досягнення) як об'єкти права інтелектуальної власності.	2
26.	Комерційна таємниця і ноу-хау як об'єкти права інтелектуальної власності.	2
27.	Досвід зарубіжних країн у сфері захисту прав на	2

	нетрадиційні об'єкти права інтелектуальної власності.	
28.	Спадкування майнових прав інтелектуальної власності.	2
29.	Договори на роботи і послуги по забезпеченню науково-технічною інформацією.	2
	Усього годин	58

9.Індивідуальні завдання

Індивідуальні заняття не передбачені навчальним планом

10. Методи навчання

У ході вивчення дисципліни використовуються такі методи навчання:

1. Група методів за джерелом інформації і сприйняття навчальної інформації – словесні (лекція, бесіда, розповідь), наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні (виконання конкретних прикладних розрахунків).

2. Група методів за логікою передачі і сприйняття навчального матеріалу: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. Група методів за ступенем самостійного мислення при засвоєнні знань – репродуктивні, продуктивні, а саме: дослідницькі, пошукові, частково-пошукові.

4. Група методів за ступенем управління навчальним процесом: навчання під керівництвом викладача, самостійна робота з підручниками і науковою літературою, текстами лекцій, практичних і семінарських занять; робота з комп'ютером; виконання письмових завдань; прикладні дослідження.

11. Методи контролю

Контроль знань, умінь і навичок студентів – невід'ємна складова педагогічного процесу та форма зворотного зв'язку при вивченні дисципліни «Ліцензування та патентування наукової продукції». У навчальному процесі використовуються такі види контролю: поточний, періодичний (проміжний), підсумковий.

Поточний контроль – контроль рівня знань і умінь у процесі навчання, який проводиться на лекціях та практичних заняттях. Він має такі види і форми:

- опитування на засвоєння попередньої лекції (на початку чергової лекції);
- опитування під час лекції на розуміння її суті;
- контроль за засвоєнням матеріалу лекції;
- практичні заняття;
- співбесіда;
- модульний контроль.

Періодичний (проміжний) контроль – це контроль після вивчення розділу, теми змістових модулів. Він включає такі види контролю:

- контрольні роботи;
- колоквиуми;
- тестові опитування;
- контроль за формуванням практичних умінь і навичок;
- контроль за умінням вирішувати професійно-орієнтовані завдання.

Підсумковий контроль – це контроль, який здійснюється наприкінці вивчення дисципліни. Він включає:

- ✓ семестровий контроль;
- ✓ залік;
- ✓ курсовий проект
- ✓ семестрові іспити.

12. Розподіл балів, які отримують студенти.

Залік

	Змістовний модуль 1	Змістовний модуль 2	Залік	Підсумкова оцінка
Максимальна кількість балів	35 балів	35 балів	30 балів	100 балів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
66-74	D	задовільно	
60-65	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

**згідно оціночних норм Міністерства освіти і науки України*

*Оцінка «**відмінно**» – **90-100 балів** – виставляється студенту за впевнені, аргументовані відповіді, самостійне, творче, ініціативне застосування знань в змінених ситуаціях. Студент демонструє глибоку обґрунтованість, логічність, переконливість викладу матеріалу, правильну і виразну мову. Показує високу старанність і вправність у виконанні практичних завдань і їх бездоганне зовнішнє оформлення.

Оцінка «**добре**» – **75-89 балів** – виставляється студенту, якщо при відповіді на запитання він показав свідоме і повне засвоєння, але з деякими неточностями в другорядному матеріалі, які студент сам виправляє. Студент демонструє достатню обґрунтованість, незначне порушення послідовності, недостатню переконливість

при викладенні матеріалу. Показує достатню старанність і вправність, добре зовнішнє оформлення при виконанні практичних завдань.

Оцінка **«задовільно» – 60-74 бали** – виставляється за свідоме засвоєння програмного матеріалу з незначними помилками, які студент виправляє з допомогою викладача. Присутні деякі порушення логічності і послідовності, не зовсім достатня самостійність мислення. При виконанні практичних завдань демонструє посередню старанність, зовнішнє оформлення задовільне.

Оцінка **«незадовільно» – 35-59 балів** – виставляється за несвідоме, механічне засвоєння з великими помилками і прогалинами у знаннях програмного матеріалу. Мають місце необґрунтованість суджень, недостатньо розвинена самостійність мислення. При виконанні практичних завдань відсутність старанності, погане зовнішнє оформлення.

13. Методичне забезпечення

1. Домбровська О.А. Ліцензування та патентування наукової продукції: методичні рекомендації до проведення практичних занять і виконання самостійної роботи для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня магістр спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва, 2019 р.- 103 с.

14. Рекомендована література

Основна

1. Конституція України: за станом на 6 квітня 2010 року / Відом. Верхов. Ради України. –1996. –№ 30. – Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України (ст. 418 – 508, 1108 – 1129) – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435>.
3. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.93 р. № 3687-XII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>.
4. Про охорону прав на промислові зразки; Закон України від 15.12.93 р. № 3688-XII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3688-12/print1218034688041545>
5. Про авторське право та суміжні права: Закон України від 13 грудня 1991 року // Відом. Верхов. Ради України. –1994. –№ 10. –Ст.62.
6. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21.04.1993 № 3116-XII [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3116-12>.
7. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15 грудня 1993 р.: зб. нормативних актів з питань про-мислової власності. – К.: Вища школа, 1998. – С. 66-79.
8. Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем: Закон України від 5 листопада 1997р. № 621/ 97 – ВР // Відомості Верховної Ради України. – № 8. – Ст. 37.

9. Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір: Постанова Кабінету Міністрів України № 1756 від 27.12.2001 р. // Офіц. вісн. України. –2001(2). –№ 52. –С. 114. –Ст. 2369.

10. Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 2003 року // Офіц. вісн. України. –2003. –№ 4. –С. 298. – Ст. 129.

11. Про затвердження розміру, порядку та умов виплати винагороди (роялті) за комерційне використання опублікованих з комерційною метою фонограм, відеограм, їх примірників та зафіксованих у них виконань: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 2003 р. № 71 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/71-2003-п/print>.

12. Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1756 [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1756-2001-п/print>.

13. Довгій С.О. Охорона інтелектуальної власності в Україні/ [С.О.Довгій, В.О.Жаров, В.О.Зайчик та ін.]. –К.: Форум, 2002.–319 с.

14. Інтелектуальна власність: словник-довідник у 2-х т. / [за ред. О.Д. Святоцького]. –К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2000. – Т.1: Авторське право і суміжні права. – 356с.

15. Шишка Р.Б. Охорона інтелектуальної власності: авторсько-правовий аспект: [монографія] / Роман Богданович Шишка. – Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. – 368 с.

16. Кірін Р.С. Інтелектуальна власність: навч. посібник / Р.С.Кірін, В.Л.Хоменко. – Д.: Національний гірничий університет, 2006. – 192 с.

17. Конох М.С. Основи інтелектуальної власності: навч. посібник / М.С.Конох, А.В.Хрідочкін. – Дніпродзержинськ: Дніпродзержинський державний технічний університет, 2008. –86с.

18. Кузнєцов Ю.М. Патентознавство та авторське право: [підручник] / Ю.М. Кузнєцов – К.: Кондро, 2005. – 428 с.

19. Підпригора О.А. Основи правової охорони інтелектуальної власності в Україні: підруч. [для студ. неюрид. вузів] / О.А.Підпригора, О.Д.Святоцький. – К.: Концерн Видавничий Дім«Ін Юре», 2003. – 236 с.

20. Підпригора О.А. Право інтелектуальної власності: навч. видання / О.А. Підпригора, О.Д. Святоцький, та ін.– К.: Ін Юре, 2004. –670с.

21. Право власності в Україні: навч. посіб. / [О.В. Дзера, Н.С.Кузнєцова, О.А.Підпригора та ін.]. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 816 с.

22. Цибульов П.М. Введення в інтелектуальну власність / П.М. Цибульов. – К.: Інститут інтелектуальної власності і права, 2003. – 108 с.

23. Цибульов П.М. Основи інтелектуальної власності/П.М.Цибульов. – К.: Інститут інтелектуальної власності і права, 2005.– 268 с.

Додаткова література

24.Галянтич М.К. Промислова власність: правові засоби охорони та захисту: [монографія] / Микола Костянтинович Галянтич. – К.: НДІ приватного права і підприємництва, 2003. – 256с.

25.Інтелектуальна власність в Україні: проблеми теорії і практики: [зб. наук. пр.]. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАНУ України, 2002. – 424с.

26.Крайнев П. Законодавство України у сфері промислової власності (історія розвитку та аналіз) / Петро Крайнев // Право України. – 2001. – № 5. – С.85-88.

27.Мельник О. Виникнення суб'єктивних прав на об'єкти інтелектуальної власності / Олена Мельник // Право України. – 2002. – № 3. – С.96-97.

28.Мельник О.М. Суб'єкт права інтелектуальної власності та його цивільно-правовий статус: [монографія] / Олена Миколаївна Мельник. – Х.: НУВС, 2003. – 156 с.

29.Науково-практичний коментар до цивільного законодавства України / [Ярема А. Г., Карабань В. Я., Крищенко В. В., Ро-тань В. Г.]. – Севастополь: Інститут юрид. дослід., 2004 – Т.2: А.С.К. – 2004. – 864 с.

30.Підпригора О. Загальні положення про право інтелектуальної власності у Цивільному кодексі України / О. Підпригора // Право України. – 2003. – № 7. – С.97-101.

15. Інформаційні ресурси

1. Сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.
2. Положення про Державну службу інтелектуальної власності України - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436/2011>
3. Сайт ДП «Український інститут промислової власності» <http://www.uipv.org/>.
4. Цифрова патентна бібліотека <http://library.uipv.org/>.
5. Сайт Всесвітньої організації інтелектуальної власності <http://www.wipo.int/portal/ru/>.
6. Сайт науково-дослідного інституту інтелектуальної власності - <http://ndiiv.org.ua/ua/golovna/>.